

ESTETİK VE SANAT FELSEFESİ

Düşünce Tarihinde Güzelliğin ve Yargının İzini Sürmek

Hazırlayan: İlker ÜNSAL

"GÜZEL NEDİR?" VE GÜZELLİĞİN KAYNAĞI

Güzelliğin tanımı ve nereden geldiği felsefede hep tartışılmıştır:

Farklı Tanımlar:

- Aristoteles'e göre güzel "düzen ve oran"dır.
- Kant'a göre "çıkarsızca hoş giden"dir.
- Croce'ye göre ise "mutluluk veren ifade"dir.

Doğa mı, Sanat mı?

Bazı filozoflara göre gerçek güzellik doğadadır ve sanat sadece onu taklit eder. Bazılarına göre ise sanat güzelliği, insan aklının ve duygularının bir ürünü olduğu için doğadaki güzellikten çok daha üstündür.

ORTAK ESTETİK YARGI MÜMKÜN MÜ?

"Bir şeye herkes aynı anda güzel diyebilir mi?" sorusu etrafında iki zıt görüş vardır:

- Ortak Yargı Vardır (Nesnelci):** Güzellik, bakana değil nesnenin kendi özelliklerine bağlıdır. Bu yüzden herkesin uzlaşabileceği ortak güzellik yargıları olabilir.
- Ortak Yargı Yoktur (Öznelci):** Güzellik, tamamen öznenin (bakan kişinin) duygularına bağlıdır. Zevkler ve renkler tartışılmayacağı için ortak bir yargıya varılamaz.

FILOZOFLARIN "ORTAK YARGI" GÖRÜŞLERİ

Evrensel (Ortak) Yargıyı KABUL Edenler

Platon:

Güzellik, duyularla değil ancak akılla kavranabilen sonsuz ve değişmez bir "İdea"dır. Dünyadaki güzellikler geçicidir ama mutlak "Güzel İdeası" tüm akıl sahibi varlıklar için ortaktır ve evrenseldir.

Alexander Baumgarten:

Estetik yargılar duyusal algıyla başlar ve öznel bir yönü vardır. Ancak insanların duyusal ve zihinsel yapıları ortak bir temele dayandığı için bu yargılar sonunda evrensellik kazanır.

Immanuel Kant:

"Hoş" olan kişiseldir ama "Güzel" olan evrenseldir. Bir nesneye hiçbir çıkar gözetmeden, sadece estetik bir hazla yaklaştığımızda, bireysel gibi görünen yargımız herkesin uzlaşabileceği ortak bir nesnelliğe dönüşür.

Evrensel (Ortak) Yargıyı REDDEDENLER

B. Croce:

Güzellik doğanın içinde değil, tamamen ona bakan kişinin gözlerinde ve yaratıcı hayal gücündedir. Sanat, sanatçının eşsiz ve tekrarlanamaz sezgisinin dışı vurumudur. Herkesin içsel deneyimi farklı olacağı için estetik yargılar yüzde yüz özeldir.